

JULES VERNE

Douăzeci de mii de leghe sub mări

Traducere de Lucia Donea Sadoveanu

Prefață de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

CUPRINS

<i>Optzeci de mii de kilometri sau douăzeci de mii de leghe.</i> <i>Istoria unui dialog scriitor – editor (Lucian Pricop)</i>	7
PARTEA I.....	11
I. O stâncă mișcătoare	13
II. Pentru și contra.....	20
III. Cum dorește domnul	26
IV. Ned Land.....	32
V. La întâmplare	39
VI. Cu toată viteza	45
VII. O balenă de o specie necunoscută	54
VIII. <i>Mobilis in mobili</i>	62
IX. Violențele lui Ned Land	70
X. Omul mărilor	76
XI. Nautilus	85
XII. Totul prin electricitate	92
XIII. Câteva cifre	99
XIV. Fluviul Negru	106
XV. O invitație scrisă	117
XVI. O plimbare pe câmp	125
XVII. O pădure submarină	131
XVIII. Patru mii de leghe sub Pacific	137
XIX. Vanikoro	144
XX. Strâmtoarea Torrès	154

XXI. Câteva zile pe pământ	162
XXII. Trăsnetul căpitanului Nemo	173
XXIII. <i>Aegri somnia</i>	184
XXIV. Împărăția mărganului	192
PARTEA a II-a	201
I. Oceanul Indian	203
II. O nouă propunere a căpitanului Nemo	212
III. O perlă de zece milioane	221
IV. Marea Roșie	232
V. Arabian Tunnel	243
VI. Arhipelagul grecesc	252
VII. Mediterana în patruzeci și opt de ore	263
VIII. Golful Vigo	270
IX. Un continent dispărut	280
X. Cărbunele submarin	290
XI. Marea Sargaselor	300
XII. Cașaloți și balene	308
XIII. Banchiza	317
XIV. Polul Sud	328
XV. Accident sau incident?	339
XVI. Fără aer	347
XVII. De la capul Horn la Amazon	357
XVIII. Caracatițele	365
XIX. Gulf-Stream	375
XX. La 47°24' latitudine și 17°28' longitudine	384
XXI. Un măcel	390
XXII. Ultimele vorbe ale căpitanului Nemo	398
XXIII. Încheiere	405

Optzeci de mii de kilometri sau douăzeci de mii de leghe
Istoria unui dialog scriitor – editor

Perioada de gestație a celui mai cunoscut roman al lui Jules Verne, *Vingt mille lieues sous les mers*, a fost una dintre cele mai lungi din istoria *Voyages extraordinaires*. Ideea romanului datează din 1865. Jules Verne a proiectat intriga la sugestia lui George Sand, prietenă a editorului lui Verne, Pierre-Jules Hetzel, care apreciasse elogios *Cinq semaines en ballon* (*Cinci săptămâni în balon*) și *Voyage au centre de la Terre* (*O călătorie în centrul Pământului*).

Scrisoarea romancierei, prin care aceasta elogia imaginația scriitorului, a rămas posterității prin grija jurnalistului și criticului dramatic Adolphe Brisson: „Vă mulțumesc, domnule, pentru cuvintele voastre alese, în două lucrări uimitoare, care au reușit să mă facă să uit o durere foarte profundă și să-mi alunge neliniștea. Am o singură părere de rău: că le-am terminat și că nu mai am încă o duzină de citit. Sper că ne veți călăuzi în curând și în adâncurile mării și că veți face ca personajele să călătorească în acele aparate sofisticate pe care știința și imaginația voastră își pot permite să le perfecționeze.” (George Sand, *Correspondență*, scrisoare 25 iulie 1865)

Primul titlu al romanului, conform unei aluzii a lui Jules Verne dintr-o scrisoare către Pierre-Jules Hetzel din august 1866, era *Voyage sous les eaux* (*Călătorie în adâncul apelor*): „De asemenea, pregătesc *Voyage sous les eaux*, iar eu și fratele meu aranjăm toate mașinile necesare pentru expediție. Cred că vom folosi electricitatea, dar nu am luat încă o hotărâre definitivă. (Scrisoare către Pierre-Jules Hetzel din 10 august 1866)

Dar un fapt neașteptat a perturbat această planificare: în august 1866, Théophile-Sébastien Lavallée moare, imediat ce începuse *Géographie illustrée de la France et de ses colonies* (*Geografie ilustrată a Franței și a coloniilor sale*), pe care i-o comandase Hetzel. Apucase să scrie abia prefața. Editorul îi propune lui Verne să-și asume acest proiect, însă, din pricina unor neînțelegeri financiare și a efortului de lungă durată pentru o asemenea întreprindere, acesta se lamentează într-o scrisoare avându-l ca destinatar pe fratele său, Pierre Verne: „Lucrez ca un condamnat, îți imaginezi dragul meu, că fac un dicționar! da, un dicționar serios! Este o geografie ilustrată a Franței. [...] Théophile Lavallée a început lucrarea, a scris introducerea, dar s-a prăpădit și am acceptat să continui eu; o voi semna singur, mai puțin introducerea despre care ți-am vorbit deja.“ (Scrisoare către Pierre Verne din 29 ianuarie 1866)

Jules Verne termină *Geografia* în primele luni ale anului 1868, dar, încă din 1867, îi scrie lui Hetzel: „Muncesc din greu, dar, după cum spuneți, dragul meu Hetzel, după 15 luni de abținerea creierul meu va exploda; va fi mult mai bine pentru *Voyage sous les eaux*. Îl regret pe polonez.“ (Scrisoare către Pierre-Jules Hetzel din 29 iulie 1867) Iată dovada că Verne a discutat deja cu editorul său despre naționalitatea căpitanului Nemo și că acesta, din motive comerciale, nu a dorit ca Nemo să fie polonez. Cu toate acestea, Verne este în continuare entuziasmat de romanul său: „Lucrez cu furie. Mi-a venit o idee care ajută povestea. Acest individ nu mai are vreo legătură cu omenirea de care s-a separat. El nu mai trăiește pe pământ, el trăiește sub pământ. Marea îi este de ajuns, iar marea îi oferă totul, și haine și mâncare. Nu pune niciodată piciorul pe un continent. Continentele și insulele vor dispărea înghițite de apele unui nou potop și vă rog să mă credeți că arca sa va fi mai bine construită decât cea a lui Noe. Cred că această situație va conferi un plus de fluentă cărții. Ah! dragul meu Hetzel, dacă aș rata această carte, nu mi-aș ierta-o vreodată. Nu am mai avut vreun subiect atât de bun până acum.“ (Scrisoare către Pierre-Jules Hetzel din 28 martie 1868)

Scriș în vila sa „La Solitude“ din orașul Crottoy, romanul își găsește titlul definitiv în primăvara anului 1868; Verne oscilase între *Voyage sous les eaux*, *Vingt mille lieues sous les eaux*, *Vingt-cinq mille lieues sous les océans*, *Mille lieues sous les océans* până să opteze pentru *Vingt mille lieues sous les mers* (*Douăzeci de mii de leghe sub mări*), unde cuvântul leghe desemnează unitatea de măsură egală cu patru kilometri; titlul indică astfel lungimea totală a călătoriei și nu adâncimea, și anume optzeci de mii de kilometri).

Cu toate că dialogul epistolar pare a conduce la un fel de armonie între scriitor și editor, tensiunea între aceștia crește treptat. Hetzel îi sugerează lui Verne să-și prelungească romanul și să se gândească la o a treia parte în care ar putea dezvolta alte scene, de exemplu: „Ned Land fuge singur într-o zi – debarcă pe o stâncă, o insulă pustie, apoi e salvat, pe jumătate mort“ sau „salvați copii chinezi de la pirații chinezi. Nu sunt periculoși – sunt amuzanți, sunt repatriați cu ajutorul unei bărci. Nemo nu-și face griji. Ar putea fi păstrat unul dintre ei la bord. Nimeni nu îl înțelege, el nu se înțelege cu nimeni, va înveseli *Nautilus*. Dar aceasta este alegerea dumitale“. Hetzel îi propune lui Verne să-l transforme pe Nemo într-un militant antislavagist care-i urmărește pe negustorii de sclavi. Scriitorul nu vede în eroul său decât „omul apelor“, aprig și solitar. Enervat de toate încercările editorului, Verne îi răspunde lui Hetzel: „Mi-ați spus: abolirea sclaviei este cel mai mare eveniment socio-economic al timpului nostru. De acord, dar cred că nu are nimic de-a face cu acest roman. Incidentul lui John Brown mi-a plăcut pentru forma sa concisă, dar, pentru mine îi subminează poziția căpitanului. Trebuie să se păstreze doza de ambiguitate și asupra naționalității sale și asupra cauzelor care l-au adus în această situație existențială ciudată. În plus, incidentul unui Alabama, sau al unui fals Alabama, este inacceptabil și inexplicabil. Dacă Nemo dorea să se răzbune pe stăpânii de sclavi, trebuia să servească în armata lui Grant și totul ar fi fost spus. [...] Pentru căpitanul Nemo, este altceva... Înțelegeți că dacă ar fi să-l refac pe acest om – ceea ce îmi este imposibil, fiind complet incapabil, pentru că sunt doi ani deja de când trăiesc cu el și nu-l pot vedea

altfel – nu e nevoie doar de o zi în care să stau la Paris, ci de o lună – și-mi este cu neputință.“ (Scrisoare către Pierre-Jules Hetzel din 17 mai 1869)

Există totuși o sugestie a editorului pe care Jules Verne a acceptat-o și și-a asumat-o: i-a atribuit lui Nemo trăsăturile colonelului Charras, un fost prieten politic al editorului, tovarăș de luptă și de exil, mort cu câțiva ani mai înainte, în 1865, fără să fi pus piciorul pe pământ francez după interdicțiile din 1852.

Romanul este difuzat pentru întâia oară în foileton în *Magasin d'éducation et de récréation* din 20 martie 1869 până în 20 iunie 1870. Primul volum este publicat în octombrie 1869, al doilea în iunie 1870. Din pricina războiului franco-prusac și, în egală măsură, a evenimentelor din Comuna pariziană, marea ediție ilustrată a fost publicată abia pe 16 noiembrie 1871.

Lucian Pricop